

ЖУКОВСЬКИЙ Аркадій

СПб., ф. 277, оп. 1: 1808—1917, д. 509, 3516, 3601; ЦДА України у Києві, ф. 1235, оп. 1, спр. 477, арк. 1—8; спр. 867, арк. 34—35, 46—51; спр. 1091.

Літ.: Извсков Н. История Литовской духовной семинарии. Вильна, 1892, с. 434, 485; *Гомолицкий И.* Пятидесятилетний юбилей прот. Николая Жуковича // Литовскія Епархіальныя Вѣдомости (Вильна), 1900, № 1—2, с. 5—6; *С. Г. [Иваницкий С.]* Рец. на:] Жукович П. К вопросу о виновности экзарха Никифора, председателя Брестскаго православнаго собора, в турецком шпіонствѣ // Записки НТШ. Львів, 1901, т. XXXIX, кн. I, с. 12; *його ж.* [Рец. на:] Жукович П. Послѣдняя борьба духовенства митрополитской епархіи с Потѣм и унией (1609—1611) // *Там само*, 1902, т. XLVII, кн. III, с. 17—18; *його ж.* [Рец. на:] Жукович П. Московская смута начала XVII в. и ея отраженіе в Литовско-Польском государствѣ // *Там само*, 1904, т. LX, кн. IV, с. 17—18; *Грушевський М.* [Рец. на:] Жукович П. Сеймовая борьба православнаго западнорусскаго дворянства с церковной унией (до 1609 г.) // *Там само*, 1902, т. XLIX, кн. V, с. 24—25; *його ж.* [Рец. на:] Жукович П. Н. Брестскій собор 1591 года (по новооткрытой грамотѣ, содержащей дѣянія его) // *Там само*, 1906, т. LXXX, кн. VI, с. 219—20; *його ж.* [Рец. на:] Жукович П. Н. Первое вмѣшательство западнорусских казаков в сеймовую борьбу с церковной унией; Убийство Иоасафата Кунцевича; Первый польскій сейм послѣ убійства Иоасафата Кунцевича; Перед козацким разгромом. Варшавскій сейм 1625 года; Новые матеріалы для начальной исторіи сеймовой борьбы с церковной унией; Сеймовая борьба православнаго западнорусскаго дворянства с церковной унией (с 1609 г.), вып. I, II, III, IV // *Там само*, 1909, т. LXXXVII, кн. I, с. 182—85; *його ж.* [Рец. на:] Жукович П. Н. О неизданных сочиненіях Иоасафата Кунцевича // *Там само*, 1910, т. XCIV, кн. II, с. 202—03; *його ж.* [Рец. на:] Жукович П. Н. Протестация митрополита Иова Борецкаго и других западно-русских іерархов // *Там само*, с. 203—04; *його ж.* Останні випуски праці професора Жуковича про релігійні відносини XVII в. [Рец. на:] Жукович П. Сеймовая борьба православнаго западнорусскаго дворянства с церковной унией (с 1609 г.), вып. V, вып. VI; Матеріалы для исторіи Кіевского и Львовскаго соборовъ 1629 года // *Там само*, 1913, т. CXIII, кн. I, с. 160—67; *Сидицький Ю.* [Рец. на:] Жукович П. Архієпископ Мелетій Смотрицкій в Вильнѣ в первые мѣсяцы послѣ своей хиротоніи // *Там само*, с. 221; *його ж.* [Рец. на:] Жукович П. Запорожскіе гетманы Бородавка и Сагайдачный в своих послѣдних церковных и политических дѣлах // *Там само*, с. 221—22; *його ж.* [Рец. на:] Жукович П. Историческія обстоятельства, предшествовавшія возобновленію патр. Феофаном западно-русской церковной іерархіи; Первый польскій сейм послѣ возстановленія патр. Феофаном православной церковной іерархіи // *Там само*, 1906, т. LXXIV, кн. VI, с. 210—12; *його ж.* [Рец. на:] Жукович П. Козацкій погром и Куруковскій договор 1625 года;

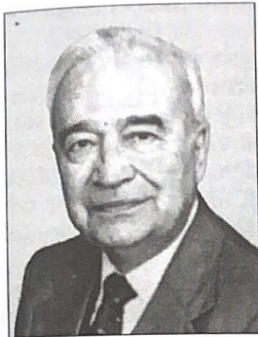
Первый польскій сейм послѣ Куруковскаго разгрома казаков // *Там само*, т. XCVI, кн. IV, с. 169—70; *його ж.* [Рец. на:] Жукович П. Кобринскій собор и Торунскій сейм 1626 г.; Варшавскій сейм 1627 года и его значеніе в исторіи борьбы православных с унией; Варшавскій сейм 1628 года и крушеніе униональных планов Мелетія Смотрицкаго; Вопросы о примиреніи православных с униатами на Варшавскомъ сеймѣ 1629 года // *Там само*, 1911, т. CVI, кн. VI, с. 203—04; *Крипякевич И.* [Рец. на:] Жукович П. Сеймовая борьба православнаго западнорусскаго дворянства с церковной унией (с 1609 г.), вып. I, вып. II // *Там само*, 1907, т. LXXVIII, кн. IV, с. 215—16; *Хроніка НТШ.* Львів, 1910, ч. 44, с. 3; 1911, ч. 45, с. 18; 1912, ч. 49, с. 17; 1913, ч. 53, с. 14; ч. 54, с. 6, 32; ч. 55, с. 31; 1914, ч. 57, с. 15; 1918, ч. 60—62, с. 24; 1920, ч. 63—64, с. 19; 1930, ч. 69—70, с. 1, 98; *Пальмов И.* Записка об ученых трудах профессора П. Н. Жуковича // *Извѣстія Россійской Академіи наук.* Пг., 1919, VI серия, т. XIII, № 1—11, с. 6—7; *Тураева Е. П. Н. Жукович (Некролог)* // *Дѣла и дни.* Пг., 1920, кн. 1, с. 597—99; *Дорошенко Д.* Огляд української історіографіи. Прага, 1923, с. 17, 160, 207; *Харламович К.* Платон Миколаевич Жукович (Біографічний нарис) // *Записки исторично-філологічного відділу ВУАН.* К., 1925, кн. 6, с. 247—58; *Возняк М.* Три статтейки з полемічного письменства // *Записки НТШ.* Праці філол. Львів, 1930, т. XCIX, с. 45; *Гордицький Я.* Акад. Кирило Студинскій як дослідник літератури XVI й XVII ст. // *Там само*, с. 46, 51, 53—54, 57—59, 61—62, 64, 70—73, 78; *Копержинський К.* З історіи публіцистики XVII в. (Йоасафат Кунцевич і Касіян Сакович про твори Василя Суразького) // *Там само*, с. 82; *Тимошенко Л.* Берестейська унія 1596 р. Дрогобич, 2004, с. 18, 25, 62, 80, 107, 115; *Васюк Г., Ирха Е.* Генезис Брестской церковной унии в оценке П. Н. Жуковича // *Государства Центральной и Восточной Европы в исторической перспективе.* Вып. 4: сб. науч. ст. по матеріалам IV Междунар. науч.-практ. конф., Пинск, 20—21 декабря 2019 г. Пинск, 2019, с. 257—61.

Юрій Ковалів

ЖУКОВСЬКИЙ Аркадій (* 12. 01. 1922, м. Чернівці — † 02. 10. 2014, Париж, Франція. Похований на Руському кладовищі у м. Чернівцях) — історик, енциклопедист, мапограф, громадсько-культ. діяч. Д. чл. НТШ Європи (з 1968).

Н. у священничій родині. Після закінчення ліцею з румун. мовою навчання (1940) вступив на філос. ф-т Чернів. ун-ту. Однак студії перервав через поч. німецько-рад. війни, 1941 емігрував в Австрію, де в Ун-ті м. Граца отримав диплом інженера-будівельника (1949). Брав акт. участь у діяльності укр. студент. орг-цій, зокрема як голова Союзу укр. студент. т-в в Австрії (1947—49) і студент. т-ва „Зарево“

(1955—58). Через складну екон. ситуацію в повосній Австрії переїхав до Франції, де 10 р. працював за фахом у буд. фірмі. Однак зацікав. наукою, зокрема історією

та українознавством, знайомство з багатьма укр. науковцями, а також акт. діяльність в ОУН(м), до якої вступив ще до поч. Другої світ. війни, спонукали Ж. А. до пошуку викладацької роботи та перших наук. до-

слідн. спроб. 1969 здобув докторат в УВУ за пр. „Петро Могила й питання єдності Церков“ (Париж, 1969; перевид.: Київ, 1997), а 1976 у Сорбонні захистив докт. дис. про Києво-Могилян. академію як культ. і осв. осередок Сх. Європи. 1960—88 викладав укр. географію, історію, мист-во в Ін-ті сх. мов та цивілізації Паризького ун-ту; водночас від 1969 — проф., згодом — продекан філос. ф-ту УВУ.

Ж. А. — інозем. чл. НАН України (з 1991), почес. д-р Чернів. ун-ту (з 1997), почес. громадянин м. Чернівців (з 1997). Нагороджений орденом „За заслуги“ 3-го (1997) та 2-го (2002) ступенів.

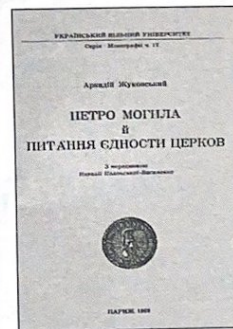
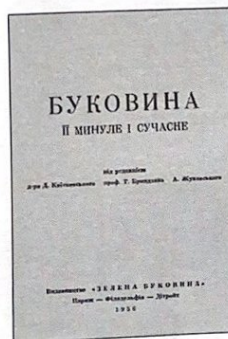
Осн. наук. зацікав. Ж. А. — історія України, енциклопед. та мапограф. галузь.

З 1969 Ж. А. розпоч. співпрацю з ред. ЕУ, заприятелював з її гол. ред. В. Кубі-йовичем, який запропонував Ж. А. виготовляти мапи для ЕУ-2. Відтоді розпоч. праця вченого в енциклопед. царині, а мапограф. справа стала одним із напрямів їхньої діяльності, що згодом завершилася виданням великої топограф. мапи України (1978, в укр. і англ. редакціях). Серед ін. найважливіших досягнень Ж. А. з цієї галузі — укладена ним „Етнографічна карта Буковини, опрацьована на підставі перепису населення з 31 грудня 1910“ і виконана з надзвичайною точністю відповідно до даних перепису населення Буковини.

Ж. А. — автор багатьох статей в ЕУ-2, чл. редколегії (з 1971) та гол. ред. (з 1985); ред. відділів історії та релігії „Encyclopedia of Ukraine“ (від 1984). Саме він завершив осн. проєкт життя В. Кубі-

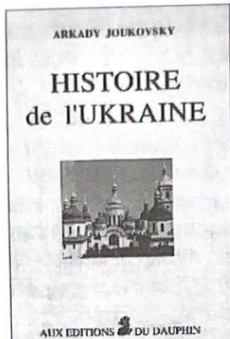
йовича — ЕУ, підгот. й видав 11-й доповнювальний том ЕУ-2. З працею над цим томом пов'язаний поч. співпраці Ж. А. з науковцями НАН України в енциклопед. галузі. Успішне закінчення проєкту ЕУ-2 надихнуло його на створення спільного енциклопед. вид. НТШ і НАН України, що отримало наз. ЕУ-3, а нині всім відоме як „Енциклопедія сучасної України“, де з 1998 та пізніше разом із О. Романівим та І. Дзюбою був співголовою гол. редколегії.

Ж. А. зробив вагомий внесок у популяризацію об'єктивної історії України, її літ. та культ. здобутків у франкомов. світі. Низка його праць, виданих франц. мовою у Парижі („Contributions à l'histoire de l'Académie de Kiev (1615—1817), centre culturel et d'enseignement en Europe Orientale“, 1976, vol. 1—2; „L'Ukraine dans les années 1917—1933: aspect historique“ // „La Renaissance nationale et culturelle en Ukraine de 1917 aux années 1930. Actes du Colloque“, 1986; „Histoire de l'Ukraine“, 1993, 2005), допомагала й допомагає франц. читачеві звільнитися від тенденційних, неправдивих інформацій про істор. минуле й сьогодення України. До таких видань належать також брошури, опубл. франц. мовою про Петра Могилу, Михайла Грушевського, Тараса Шевченка. Ж. А. писав про укр. письменників до франкомов. антології „Patrimoine littéraire européen“, виданої Лювєнським ун-том у Бельгії. Йому належить ідея видання антології укр. л-ри франц. мовою („Anthologie de la littérature Ukrainienne du XI-e au XX-e siècle“, 2004), за яку отримав премію імені Івана Франка. У співавт. із О. Субтельним підгот. „Нариси історії України“ (Львів, 1991, 1992, 1993) — першу незаангажовану істо-

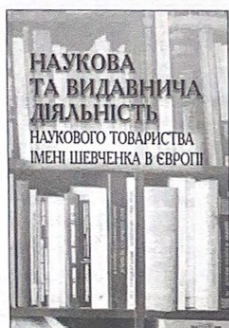
рію України, видрукувану масовим тиражем. Вагомого значення Ж. А. надавав питанню поширення праць істориків XIX—XX ст., адже добре знав стан укр.

рад. історіографії: ті неймовірні лакуни, „білі плями“, а часто й цілі пласти укр. історії, що „випали“ з поля зору науковців у рад. час, були під суворою забороною

або їх висвітлювали з позицій марксистсько-ленінської методології, а дослідження зарубіжних, зокрема й укр. істориків та істориків доби більшовицької доби, трактували однозначно як погляди буржуазних націоналістів. Упоряд. збірку полем. статей *Б. Грінченка* й *М. Драгоманова* „Діалоги про українську справу“ (Київ, 1994).

Значних здобутків Ж. А. досяг у царині історії Церкви, укр. релігієзнавства. Окрім згаданої праці про Петра Могилу (до речі, саме Ж. А. домігся проведення року Петра Могили під егідою ЮНЕСКО, а згодом канонізації цього визначного реліг. діяча УПЦ Київ. патріархату), опубл. низку розвідок із цієї тематики: огляд „Сучасний стан релігії й Церкви під Советами, зокрема в УССР“ (1966), передмова до 1-го т. „Мартирологи українських церков“ (Торонто; Балтимор, 1987) тощо. Брав участь у вид. та перекладі „Требника Петра Могили“ (Канберра; Мюнхен; Париж, 1988; Київ, 1996).

Упоряд. „Катехизис Петра Могили: оригінал 1945 року“, видрукуваний у перекл. *В. Шевчука* (Київ; Париж, 1996). У своїх виступах та доповідях про реліг. життя в

Україні наголошував на кількох важливих аспектах: поширення екуменізму в Україні, стан дослідження історії Укр. церкви, питання християнізації України й певні спекуляції навколо нього, ідея реліг. толерантності.

Ж. А. досліджував проблеми українсько-франц. політично-культ. відносин. Був відомий не лише у франц. наук. світі, а й в уряд. колах. Під час першого офіційного візиту президента Франції Жака Ширака в Україну Ж. А. був у складі офіційної франц. делегації та багато зробив для позитивного налаштування кер. франц. держави до України. Цьому сприяла й поява книжки „Україна і Франція: нариси багатовікової історії відносин“ (Львів, 2001), одним із авторів якої був Ж. А.

Низку праць присвятив питанням краєзнавства — книга „Буковина — її минуле і сучасне“, яку підгот. разом зі своїми земляками та видав 1956 у Парижі, творчості Т. Шевченка („Шевченко і Франція“, 1964; „Сквер Тараса Шевченка в Парижі“, 1969), уклав бібліограф. довідник „Шевченкіяна в Бібліотеках Парижу“ (1961), збірник статей та перекл. „Taras Chevtchenko 1814—1861: sa vie et son oeuvre“ (1964, спільно з Каленою Угрін; усі — Париж).

Понад 50 р. Ж. А. працював в НТШ Європи: 1968—87 — наук. секретар, 1987—97 та 1999—2009 — голова, від 2009 — почес. голова Т-ва. 1968 на пропозицію Історично-філос. секції Т-ва Ж. А. обрано д. чл. НТШ.

Майже кожного ранку Ж. А. їхав із Парижа, де мешкав, до Сарселя (у цьому м-ку від 1953 була оселя НТШ). Справою

Європ. осередку опікувався й дуже переймався його майб. до ост. років свого життя. Роботу в Сарселі провадив у кількох напрямках: налагодження співпраці з ін. укр. наук. установами в діаспорі й чужинецькими наук. і навч. закладами, розвиток українсько-франц. культ. зв'язків, організування конференцій, конгресів, виставок тощо, адмін. і ред. діяльність. Про його станов-

лення та функціонування Ж. А. видав „Нарис історії Наукового товариства імені Шевченка в Європі“ (Львів; Париж, 2000), де відобразив усі аспекти, без перебільшення, величезної роботи, яку провадила невелика група самовідданих працівників. Майже 10 р. Ж. А. був президентом Б-ки ім. Симона Петлюри у Парижі (1983—95), пізніше продовжував піклуватися про цей осередок укр. життя у Франції.

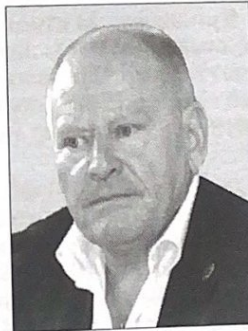
Пр.: Буковина — її минуле і сучасне. Париж, 1956, 965 с. (*у співавт.*); Сучасний стан релігії й Церкви під Советами, зокрема в УССР // Записки НТШ. Мюнхен; Рим; Париж, 1966, т. CLXXXI, с. 39—64; Петро Могила й питання єдності Церков. Париж, 1969, 284 с.; К., 1997, 302 с.; Політична і громадська діяльність Олександра Шульгина // Записки НТШ. Праці Історично-філол. секції. Париж; Мюнхен, 1969, т. CLXXXVI, с. 13—37; Українське Академічне Товариство в Парижі // *Там само*, с. 116—39; Contributions à l'histoire de l'Académie de Kiev (1615—1817), centre culturel et d'enseignement en Europe Orientale. Paris, 1976, vol. 1, 417 p.; vol. 2, 303 p.; L'arrière-plan historique de l'activité intellectuelle d'Ivan Franko // Actes de la Journée Ivan Franko. Paris; Munich, 1977, p. 7—23; L'Ukraine dans les années 1917—1933: aspect historique // La Renaissance nationale et culturelle en Ukraine de 1917 aux années 1930: Actes du Colloque. Paris, 1986, p. 15—38; Передмова // *Мушинка М.* Володимир Гнатюк. Життя та його діяльність в галузі фольклористики, літературознавства та мовознавства. Париж; Н.-Й.; Сідней; Торонто, 1987, с. 5—10 (Записки НТШ. Праці Філол. секції, т. CCVII); La question nationale dans la polémique entre M. Drahomanov et V. Hrinchenko // Communications de la délégation française. X Congrès International des Slavistes. Sofia, 14—22 septembre 1988. Paris, 1988, p. 229—37; Требник Петра Могили / Упоряд. А. Жуковський. Канберра; Мюнхен; Париж, 1988, 62 + 935 + 256 + 425 с. (К., 1996); Історія Буковини. Чернівці, 1991, ч. 1, 120 с.; 1993, ч. 2, 223 с.; Нарис історії України. Львів, 1991; 1992; 1993, 232 с. (*у співавт.*); Histoire de l'Ukraine. Paris, 1993; 2005, 287 p.; Катехизис Петра Могили: оригінал 1645 року / Пер. В. Шевчук, упоряд. А. Жуковський. К.; Париж, 1996, 288 с.; Abregé de l'histoire de l'Ukraine. Paris, 1997, 55 p.; Гетьман Іван Мазепа в оцінці Михайла Грушевського // Записки НТШ. Праці Історично-філол. секції. Львів, 1997, т. CCXXXIII, с. 450—67; Mykhailo Hrushevskiy sa vie et son oeuvre. Paris, 1997, 167 p.; La France et l'Ukraine. Paris, 1998, 82 p. (*у співавт.*); Нарис історії Наукового Товариства імені Шевченка в Європі. Львів; Париж, 2000, 89 с.; Україна і Франція: нариси багатовікової історії відносин. Львів, 2001, 224 с. (*у співавт.*).

Літ.: Добрянський М. Візитна картка нації // Вісті із Сарсело. Сарсель, 1975, ч. 17, с. 1—3; Дра-

ган А. Англомовна Енциклопедія українознавства, її підготовка й публікація // *Там само*, 1985, ч. 27, с. 3—5; *Мушинка М.* Паризький україніст Аркадій Жуковський // Всесвіт (К.), 1992, № 12, с. 171—72; Хроніка НТШ. Львів; Н.-Й.; Торонто; Париж; Сідней, 1996, ч. 81, с. 168; Аркадій Жуковський: Бібліографія (До 75-річчя від дня народження) / Упоряд. О. Кучерук. К., 1997, 23 с.; *Наулко В.* Український енциклопедист з Франції // Пам'ять століть (К.), 2001, № 6, с. 123—24; *Випар Л., Атаманенко А.* Академік Аркадій Жуковський: історик і енциклопедист // Укр. історик (Н.-Й.; К.; Львів; Острог; Торонто; Париж), 2003, № 1—5, с. 397—408; *Корнійчук Л.* Праця Аркадія Жуковського над „Енциклопедією українознавства“ // Наукові записки Національного університету „Острозька академія“: Історичні науки. Острог, 2007, вип. 8, с. 128—39; *Ії ж.* Аркадій Жуковський як редактор видань НТШ в Європі // Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Збірник наукових праць. Х., 2009, вип. 12, с. 283—90; *Железняк М.* Аркадій Жуковський // Вісник НТШ. Львів, 2012, ч. 47, с. 51—52; *Його ж.* Слово про Вчителя // Енциклопедичний вісник України. К., 2014, вип. 4—5, с. 5—12.

Микола Железняк

ЖУЛИНСЬКИЙ Микола (* 25. 08. 1940, с. Новосілки Млинівського р-ну Рівнен. обл. (нині — с. Набережне Демидівського р-ну Рівнен. обл.) — літературознавець, критик, прозаїк, громад. і політ. діяч. Д. чл. НТШ (з 1998).

Н. у селян. родині. 1960 закінчив Дубнівське пед. уч-ще (Рівнен. обл.) і став учителем Озерської 8-річної школи Дубровицького р-ну Рівнен. обл. Пізніше працював робітником на пром. підприємствах *Волині*, впродовж 1963—68 — робітником Ленінград. суднобуд. заводу, одночасно навчаючись заочно на ф-ті журналістики КДУ ім. Т. Г. Шевченка. У 1968—73 — аспірант ІЛ Т. Г. Шевченка АН УРСР. Після захисту кандид. дис. на тему „До питання про історичний оптимізм радянської літератури“ (1972) став мол. наук. співробіт. ін-ту, у 1973—78 — вченим секретарем, у 1978—91 — заст. дир., а з 1991 — дир. ІЛ Т. Г. Шевченка АНУ. 1990 Ж. М. обрано чл.-кор. АН УРСР, йому надано звання професора, а ще че-